

Lietuvio žvilgsniu į Karaliaučių

Atkelta iš 2 p.
► rulis. Daktaro disertaciją parašė apie prūsiškus Sembos vietovardžius, parengė spaudai M. Mažvydo raštus (1922 m.), „Lietuvių dialektologijos studijos“ (1930 m.). Bendravo su liet. kalbininku K.Būga, globojo vėdinistą Viktorą Falkenhaną.

8. Karaliaučiaus konferencija. Dab. Žitomirskaja ir Lenino pr. kampe stovėjusiame „Berliner Hof“ viešbutyje, spaudžiant Anglijai, o ypač Prancūzijai 1928 m. kovo 30 d. prasidėjo (baigėsi 1928 m. lapkričio 7 d.) Lietuvos ir Lenkijos (kuri buvo okupavusi Vilniaus kraštą) derybos apie ekonominių santykių užmezgimą. Lietuvos delegacijai pirmininkavo ministras pirmininkas ir užsienio reikalų ministras Augustinas Voldemaras (jo patarėju buvo mažlietuvis diplomatas Dovydas Zaunius), Lenkijos delegacijai - užsienio reikalų ministras August Zaleski, pateikęs savo sumanymus apie pašto ir telegrafo ryšius, geležinkelio susisiekimą ir siūlęs pasirašyti nepuolimo sutartį. Lietuvos delegacija įteikė lenkams reikalavimą už gen. Želigovskio padarytą žalą sumokėti 10 milijonų dolerių ir garantuoti Lietuvos neliečiamybę. Susitarta tik dėl pasienio gyventojų judėjimo per demarkacinę liniją.

9. Sovietinio genocido liudininkas. Kai 2-ojo Baltarusių fronto 31-oji armija 1945 m. sausio 26 d. prasiveržė prie Aistmarių ties Tolkemita, Karaliaučiaus krašto ir centrinės Rytprūsių dalies civiliams gyventojams (tarp jų ir lietuviams), įbauginiems Raudonosios armijos žvėriškumą prieš civilius, liko vienintelis kelias išsigelbėti - pasitraukiant jūra iš Piliavos, Dancingo arba iš Naujųjų Kuršių. Vieni krantu, kiti ledu traukė į šiuos uostus. Juos negailestingai šaudė ir bombardavo raudonarmiečių lėktuvai. Patekę į perpildytus laivus, nebuvo tikri dėl sėkmės. Pasaulinio okeano muziejuje (Maršalo Bagramiano pakrantė Nr. 1), dešiniajame Priegliaus krante stovi laivas „Vitiaz“, priklausęs Vokietijai ir vadinęs „Mars“. Juo iš apgultojų Karaliaučiaus 1945 m. balandį buvo sėkmingai išgabenta per 20 tūkst. pabėgėlių.

10. Sovietinio genocido vykdytojas. 1944 m. sausio 30 d. apie 6600 žmonių (beveik 5000 moterų su vaikais) išplaukė didžiuliu perpildytu kriziniu laivu „Wilhelm Gustloff“, tikėdamiesi išsigelbėti. Laivą užtikęs sovietų pavandeninis laivas tris kartus torpedavo pabėgėlius. Laivas paskendo. Kitų vokiečių laivų įgulos išgelbėjo tik per 900 žmonių atsidūrusius vos 2° temperatūros vandenyje ir 18° C oro šaltyje. Šios ata-

kos iniciatorius ir vykdytojas, povandeninio laivo kapitonas Aleksandras Marinesko buvo apdovanotas, jam (ne aukoms!) 1990 m. prie Maršalo Bagramiano ir Krasnojarskoje gatvių sandūros pastatytas architekto V. Pichodko sukurtas paminklas!

11. Katalikų bažnyčia. Iki XIX a. pabaigos auganti Karaliaučiaus katalikų bendruomenė turėjo tik vieną bažnyčią - Zakaimyje. XX a. pradžioje buvo pastatytos dar trys, visos išliko. Nors lietuvių katalikų bendruomenė kreipėsi į srities vadovybę, į Rusijos prezidentą B.Jelceną, nė vienos bažnyčios Rusijos valdžia katalikams negrąžino. Ėmus Karaliaučiaus katalikus aktyviai remti Vokietijos bažnyčia, 1993 m. iš ten buvo gauta surenkama bažnyčia, kurią surinko ir apdailino Šiaulių statybininkai. 1994 m. birželio 12 d. ją konsekrovo Maskvos archiepiškupas Tadeušas Kondrasevičius. Dalyvavo Telšių ir Olštyno vyskupai ir, žinoma, į Karaliaučių tarnauti Telšių vyskupo nukreiptas Karaliaučiaus klebonas Anupras Gauronskas. Bažnyčia, kurioje dabar atsirado dar ir kunigai iš Lenkijos ir Vokietijos, yra Priegliaus pakrantėje (vykstant žemyn Litovskij val gatve iki dešinio posūkio (ul. Lesopilnaja Nr.18).

Atkreipėme jūsų akis tik į kelias įdomesnes lietuvių istorijai ir kultūrai Karaliaučiaus miesto vietas. Lanekytinų vietų būta ir daugiau. Juk Karaliaučiuje yra gimę lietuvių poezijos vertėjas į vokiečių kalbą Alfredas Franckaitis, rašytojas Hansas Tautoraitis, kompozitorius Valteris Banaitis, muzikas Heincas Brošaitis. Karaliaučiaus bibliotekose ir archyvuose dirbo bibliografas Jurgis Plioteris, tautosakininkas Simonas Stanevičius, rašytojas Antanas Vienuolis, literatūrologas Juozas Eretas. Čia tobulinosi kalbininkas Kazys Alminas, archeologas Pranas Kulikauskas. Taigi Karaliaučius iš tikrųjų buvo ne tik vokiečių, prūsų, bet ir lietuvių miestas. Dabartinė rusiškoji realybė to nepa-neigs, juo labiau, kad dabar čia stovi Liudvikas Gediminas Rėza.

Dainos prie Liudviko Gedimino Rėzos paminklo Karaliaučiuje